

להתקשר בחיי הנשיא

במאמר תחת הכותרת "מזימת הישועי" חזר עוזי בנימין בהארץ לפרשה משנת 1961.

זה היה לראת סוף מילחמת-השיחרור האלג'ירית. שארל דהגול, שהגיע לשלטון בצרפת שלוש שנים לפניו, עמד לעשות שלום עם המורדים. כרבינו: "שלום בין אמיציה לבין" (בישראל היו אומרים: "שלום עם טרוויסטיס").

הימין המסורף בצרפת, שכלל את צמרת הצבא באלג'יריה ומחתרת המתנחלים, רצה למנוע את השלום ככל מהיר. הוא תיכנן הפיכה צבאית (שנכשלה) וניסיונות של התנקשות בחיי דהגול. אחד מאלה מתואר בספר ובסרט יום החרף.

במאמר 1961 פנה כומר ישועי לנספח הצבאי בשגרירות ישראל בפאריס. בפיו הייתה בקשה: ששרותי הביטחון של ישראל יספיקו לו שכירי-חרב ערבי, שיכצע התנקשות בחיי דהגול. הכוונה הייתה שהמתנקש יזוהה כערבי, וכי ניתן יהיה לייחס את הרצח לפל"ן, אירגון השיחרור האלג'ירי.

בנימין מתעכב במאמרו רק על המאבק שהתנהל סביב עניין זה בצמרת ישראל. איסור הראל, או ראשיהמוסד, בעצה אחת עם שרת-יהודי גולדה מאיר, הציע לבן-גוריון להודיע על המיומל מיד לדהגול. סגן שרי הביטחון, שימעון פרס, והרמטכ"ל, צבי צור, התנגדו. כרבינו החליט בו במקום למסור את המידע לנשיא הצרפתי. עוזי נרקיס קיבל את ההוראה ומסר את הודיעה לחתנו של דהגול.

התככים בצמרת ישראל אינם מעניינים אותי. למרבה הצער יש כאן כישורי לנטייה הגוברת בעיתונות הישראלית להוריד כל עניין גדול וחשוב לרמה של רכילות על התככים ההרדיים בצמרת ישראל.

מה שחשוב בעיניי הוא זה: ברור כי אנשי הימין הצרפתי האמיני בו עומדים לרשות ישראל שכירי-חרב ערביים. ברור שהם היו בטוחים שישראל מסוגלת ומוכנה להפעיל שכירי-חרב כאלה במשמות-דצה, כדי לייחס אותן לערבים. ואנשי הימין היו צריכים לדעת, מפני שהם כללו את ראשי שרותי הביטחון ואגרף-המודיעין של הצבא הצרפתי.

מעניין שאת אותה הודיעה עצמה שמעתי לא פעם מפני ראשי אש"ף. הם מאמינים כי רבות מפעולות-הטרור של אירגון אברנידאל בוצעו על פי הומנה ישראלית, כדי להכפיף את שמו של אש"ף. גם עיצאם אל-טרטאווי היה משוכנע כי ההתנקשות בחיי שוגריי שלמה ארגוב, ששימשה אמתלה למילחמת-הלבנון, בוצעה על-ידי אנשי אברנידאל על-פי הומנה ישראלית.

מבין כל מי שהיו מעורבים בפרשת הכומר הישועי, ומבין כל מי שכתבו עליה, לא התרעם איש על ההנחה שישראל מסוגלת למעשה כזה. מעניין.

איזה דימיון

גרמניה המיוחלת התייצבה לימין סין. שתי המדינות, בשני הקצוות של העולם הקומוניסטי, מתנגדות לפרסטרואי קה. עיתון מיוחד-גרמני הכריז השבוע בגאווה כי לשני המישי-טרים יש השקפות זהות.

אם כך, אינני יכול להתאפק מלספר שוב את הבריחה על ביקורו של ולטר אולברכט, מי שהיה מנהיג גרמניה המיוחלת, על 17 מיליון תושביה, אצל מאו צה-דונג, מנהיג סין, שמיספר אוכלוסייה התקרבו אז למיליארד.

שני המנהיגים החליפו ריעות על הקומוניזם ועל בעיותיהם. לבסוף שאל הגרמני את הסיני: "תגיד לי, החבר מאו, כמה אויב-ימישטר יש בסין?"

"אין לנו הרבה", הרגיע אותו מאו, "אולי איזה 17 מיליון." "מעניין", זרח אולברכט, "בריוק כמו אצלנו!"

נפוליון בארץ ישראל

כשיעור בהיסטוריה פופולרית, היתה הסידרה על נפוליון וז'וזפין טובה מאוד.

לא קל לשחק את תפקידו של הקורסיאקי הגדול, בעל הגוף הקטן, בייחוד בסצנות האישיות. נפוליון בונאפארטה, הרפתקן גאוני, ספקצרפתי ספקציטליקי, היה תערובת של תכונות רבות. הוא היה רודן ושומר-תרות. אדם שהעריך את כוחם של רעיונות אך שחי על החרב. תועמלן מחונן ומחוקק גדול. רומנטיקו וציניקו. פושע ומדינאי.

איך משחקים רמות כזאת? השחקן בסדרה, ארמנד אנסט, הדומה להפליא לכמה מפסליו של נפוליון, עשה זאת בהצלחה. הרמות עוררה אמון. מי יודע, אולי זה דומה לנפוליון האמיתי?

מבחינה היסטורית, המאורעות מתוארים בדיוק קפדני. למי רבה הצער, הושמטו פרקים שלמים, וביניהם דווקא הפרק הנוגע לנו.

היה בסדרה פרק על פלישת נפוליון למצרים ב-1798. אך ההמשך הושמט.

יפו וחפה נפלו לידי, ואני חונה לפני עכו, שעליה אשתלט תוך כמה ימים..."

אבל בעכו היכתה לו הפתעה, ברמותו של אחמד אל-ג'זאר, עבד מכוסניה שגולד כנוצרי ושהתאסלם. הוא היה מושל העיר והאיזור. אל-ג'זאר (הקצב), שם שניתן לו בשל אכזריותו האגדתית, ושהוא נהנה ממנו מאוד) הגן על העיר (בעזרת חברי-עוזרו שכלל את היהודי חיים פרחי), והיה אחד האנשים המעטים שהצליחו א-יפעים להביס את נפוליון. מכיוון שהאירופים לא יכלו לסבול עובריה זו, ייחסו את הניצחון לאדמיראל הבריטי סידיני סמית, שעמד לצידו.

באותה שעה פנה נפוליון גם ליהודים, בקריאה מעורפלת להקמת ממלכה יהודית בארץ. גם בעניין זה הקדים את זמנו ביותר מ-100 שנים. הבריטים נתנו ליהודים את הצהרת-בלפור מתוך אותו השיקול עצמו: להקים בארץ יישוב שיהיה נאמן לאינטרסים האימפריאליים שלהם.

(אחרי שמינה את עצמו כקיסר, כינס נפוליון "סנהדרין" של 71 יהודים נכבדים, ואירגן את חיי הקהילה בצרפת. המוסדות שהקים קיימים עד היום. לאחר מכן צימצם ומנית את זכויות היהודים, אך התגבלות לא החזיקו מעמד. האגרות של נפר ליון, שכבשו את אירופה, הביאו איתן לכל מקום גם את רעיון שיווי-הזכויות של היהודים.)

נפוליון עזב את הארץ אחרי שנכשל בעכו, ואחר שפרצה מגיפה בצבאו. אחת התמונות המפורסמות ביותר שלו, שצויי רה בידי ציירי-המיפקדה אנטואן ז'ו גרו על פי הזמנתו, מראה אותו כשהוא מסכן את חייו ומבקר את החיילים חולי-הרבר. יש להניח כי המעמד הוא כולו פרי הדימיון. לעומת זאת, אין זה פרי הדימיון שנפוליון ציווה לרצוח ברם קר את כל השבויים שלקח בארץ, מפני שלא יכול היה להזיז אותם, וגם לא רצה לשחררם. זהו אחד הכתמים השחורים ביותר הרובצים על האגדה הנפוליונית.

הסדרה עברה על הפרשה הזאת כשתיקה. אולי מפני שז'ז'רז'ין לא היתה שם.

גבול הרעות

נניח שהיה לי בצבא מפקד נערץ, גיבור, שלא השאיר מעולם חייל פצוע בשהי. נניח שאותו המפקד נעצר עכשיו כחשוד שרצה וקנה כדי לשרוד ממנה את כספה. נניח שאותו המפקד מודה שפריץ כדי לשרוד, אך מכחיש שרצה את הזקנה ככוונה תחילה.

איך עלי להתייחס לאיש הזה? להגיד לו: אתה החבר שלי, ולא חשוב מה עשית? לחבק אותו ככנס של ותיקי-היחידה או להגיד לו: ארוני, כאן נגמית רת החברות. יתכן שהיית פעם גיבור, אבל אני לא רוצה בחברים כאלה.

אין זו שאלה היפותטית לגמרי. היא התעוררה בעיקבות מיכתב שקיבלתי מהבימאי יואל שרון. לאימכבר כתבתי כמה שורות על מיפגש-הרעים של טיירט חרוב. שצולם בטלוויזיה. לפי הכתבה, גיבור המיפגש היה יאיר קליין, מוותיקי הסיירת ומאמן ה"חובאים" בקולומביה. החברים הצטופפו סביבו בהערצה והרעפו עליו סימנזם של הזדהות ועידוד. מחיתי על כך.

על כך כתב לי שרון, מוותיקי הסיירת: "כנס חרוב אינו בית-מישפט, ואנחנו, לוחמי הסיירת-אינס חב-רמישב, כנסים." "אנחנו מישהא אחת גדולה שהתלכדה, בימים שלאחר מילחמת-השישה-ימים, לאחת המשימות הביטחוניות החשובות למדינת-ישראל באותם ימים ועד היום. יאיר קליין לחם איתנו. יאיר קליין הוביל אותנו בשרות-הקטל של ארץ-המירד-דפים, וכן אל מעבר לקוים.

"יאיר מעולם לא השאיר חברים מאחור ואנו, חברי-דלנשק, נהיה האחראים להפנות לו עורף. ובל תשכח, יאיר טרם הוא שם בדיו, ונגד קליין טרם הוגש כתב-אשמה.

"צרי על חוסר-רגישותך לנושא." אינני מוכן לקבל גישה זו. הגישה האומרת שהרעות הצבאית עומדת מעל לכל דבר אחר, וצריכה להתעלם מכל מעשה-גנבלה, היא אינפנטילית בעיניי. החברות הצבאיות מבוססת על ערכי היסוד של הגינות וכבוד. היא נפסקת במקום שאין בו לא הגינות ולא כבוד.

הגבורה של טיירט חרוב במקומה מונחת. הסיירת עסקה בצידי-אדם בתקופת ההסתגנויות. אך האם מחייל בטנק ליד התעלה כיום-הכיפורים נדרשה פחות גבורה? נכון שיאיר קליין לא הורשע עדיין בשום בית-מישפט. מבחינה מישפטית, הוא מותק בחף-משפט. בוודאי אבל די כמה שהוא עצמו הורה בו — שהיה שכירי-חרב מיקצועי בארץ זרה, ושלימד אנשים לרצוח למען מטרה זו או אחרת — כדי להוציא מחברת חיילים הגונים.

בעניין זה אינני מוכן לקבל פשרה. ושום דיבורים על אחוות-לוחמים וכו' וכו' אינם עושים עלי שום רושם בהקשר זה.

עוד באוניה, בדרך למצרים, שיגר נפוליון פקודות-יחס לחיילים: "... העמים שעמם נחיה עתה הם מוסלמים. העיקרון הדתי הראשון שלהם אומר: אין אלוהים אלא אלה, ומחמד הוא נביאו. אל תתוכחו איתם. נהגו בהם יפה, כפי שנהגנו ביהודים ובאיטלקים. התייחסו באדיבות למופתים ולאיימאים שלהם, כפי שהתייחסתם לרבנים ולהגמונים. נהגו באותה הסובלנות בטכסים שקובע הקוראן ובמיסגרים, כפי שנהגתם במינורים, בבתי-הכנסת, בדתות של משה ושל ישוע הנוצרי..."

האדמירל הבריטי נלסון השמיד את הצי הצרפתי במפרץ אברוכיר ליד אלכסנדריה. (לי זכור המקום הזה בעיקר מפני שאכלתי שם את החסילונים הגרולים ביותר שראיתי בחיי. מומלץ למי שמזדמן למצרים). כשנכנס נפוליון לדעת שאינו יכול להחזיר את צבאו לצרפת, החליט לכבוש את ארץ ישראל.

תחילה כבש את אל-ערש. מכיוון שכלל לא ידע מראש על קיומו של המקום, התעכב שם במשך כמה ימים גורליים. אחר-כך כבש את עזה, וצד על יפו. כדי להגביה את תותחי-ההפגזת העיר, הקים את הרנפוליון, הנמצא עכשיו בתחום רמת-גן. לאחר מכן צד על עכו (וגם שם יש הרנפוליון).

כדרכו של כל תוקפן, המציא סיפור כאילו הקורבן הוא שפתח בהתקפה. אחרי שפלש לארץ כתב מיכתב אל המללה מורארדירה ברמשק. "בראש המכתב מופיע התאריך: "במיפקדה לפני עכו, 7 בחודש ז'רמנאל, בשנה 7." והמחפכה הצרפתית שינתה את שמות החודשים, והחלה בספירה חדשה של השנים. הכוונה היא לתאריך 27 במאמר 1799.)

וזה לשון המיכתב: "אני ממחר להודיע לכתבך שחצית את גבול סוריה... מכיוון שג'זאר באש פלש למצרים וכבש את מיכצר אל-ערש, ראיתי חובה לעצמי לעבור את המירב, כדי להתנגד לתוקפנותו. אלוהים, שהחליט לשים קץ לממלכת העריצים במצרים כמו בסוריה, העניק לי את הניצחון. עזה,

נפוליון (משמאל) בבית-החולים ביפו (קטע מצויר)